

Posudek diplomové práce Gabriely Boháčové
Komunikace bilingvních dětí mladšího školního věku žijících v Severním
Porýní-Vestfálsku

G. Boháčová se zabývá zajímavým tématem jazykové (bilingvní) výchovy dětí z česko-německých rodin žijících v Německu. Autorka zvolila pro svou práci podobu čtyř případových studií a pro výzkum využila kombinaci několika metod. Práce přináší řadu zajímavých zjištění.

Teoretická část práce obsahuje potřebné poznatky z odborné literatury; oceňuji informace o české menšině v Německu. Práce dostatečně informuje i o zvolených metodách a průběhu výzkumu, autorka si je také vědoma výhod i nevýhod zvolených postupů a analyzovaného vzorku, nedopouští se nadměrného zobecňování, přesto však její výzkum některé potenciálně obecnější jevy a souvislosti naznačuje. Texty informovaných souhlasů jsou v příloze práce.

Autorka dokázala získat pro svůj výzkum vhodný vzorek rodin. Čtyři rodiny jsou pro diplomovou práci počet jistě přiměřený, navíc se autorce podařilo oslovit rodiny, které si jsou v mnohém podobné a umožňují tedy určité srovnání: jde o rodiny česko-německé s podobně starými dětmi, přičemž rodilými mluvčími češtiny jsou vždy matky, které navíc mají podobnou úroveň vzdělání a žijí v Německu podobně dlouhou dobu. Je třeba kladně ohodnotit také to, že autorka provedla osobně terénní výzkum přímo v bydlištích rodin.

Autorka pro výzkum zvolila kombinaci několika metod (jádrům výzkumu jsou data získaná polostrukturovanými rozhovory s matkami dětí, které doplňuje dotazník pro německy hovořícího rodiče a analýza mluveného a psaného projevu dětí, pokud se je podařilo získat), která se ukázala jako velmi vhodná, neboť umožnila nahlédnout zkoumané téma z několika zajímavých perspektiv. Za zvláště přínosné výsledky výzkumu pokládám zjištění, která se týkají mateřské reflexe metody jeden rodič – jeden jazyk (na potenciální problematičnost tohoto přístupu poukazují v současnosti u nás např. také výzkumy H. Özörencik a kol.) a jejich interpretace vztahu mezi jazykem a emocemi, pozorování komunikace mezi sourozenci a zachycení problematiky vícejazyčné výchovy z perspektivy rodiče mluvícího německy (a často ovládajícího češtinu jen málo). Podnětné jsou také informace o aktivitách krajanů (organizace vlastní „školy“), vztahu dětí k „českým“ pohádkám aj. Analyzované vzorky projevů dětí nejsou velké, ale jako ilustrace mohou dobře posloužit. Přepis mluvených projevů je proveden vhodným způsobem (autorka zvolila pravidla pro korpus ORAL, která

vhodně aplikovala) a analýza mluvených i psaných projevů je přehledná a dostatečně podrobná; oceňuji především popis zvukové stránky projevů. Při obhajobě by autorka mohla stručně shrnout faktory, u nichž na základě jejího výzkumu zdá, že mají na komunikační kompetence dětí v češtině výraznější vliv, popř. které by pokládala za zajímavé dále zkoumat.

V textu se bohužel objevují nedostatky pravopisné (zejm. interpunkční) a formulační (občas by bylo dobré upravit formulace tak, aby byl zřejmý agens děje, redakční úpravy mohly upravit i některá opakování atp.; poněkud problematické jsou formulace srovnávající s dětmi monolingvními, neboť pro toto porovnání v češtině nemáme mnoho údajů). Práce je přehledně strukturována, i když v teoretické části mohly být některé pasáže (zejm. o vývoji dítěte a vývoji jazyka) více provázány a také více propojeny s praktickou částí; také mohly být nahlédnuty kritičtěji některé poznatky z odborné literatury (např. otázka „ukončení“ vývoje jazyka u dětí) a občas by bylo bývalo dobré odkazovat častěji na zdroje. V části analyzující mluvené projevy mohl být definován termín přízvuk („německý přízvuk“). Proč je na s. 33 uveden jako zlomový právě rok 1993?

Práce Gabriely Boháčové splňuje požadavky kladené na práce diplomové, doporučuji ji k obhajobě. Navrhuji hodnocení výborně až velmi dobře podle průběhu obhajoby.

doc. PhDr. Lucie Saicová Římalová, Ph.D.
vedoucí diplomové práce